

22.11.2023

ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ, ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ, ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ.

Сергій Шеремет

Шеремет С.А. - технологія «Створення ситуації успіху» – це емоційне навчання, в якому особистість переживає позитивні емоції, радість від пізнання нового та власних інтелектуальних відкриттів, оцінює свої результати як успіх і досягнення. Головні завдання технології полягають у наступному: допомогти особистості зростати в успіху; відчути радість від здолання труднощів (цим позитивним емоційним переживанням відводиться особлива роль); усвідомити значимість власних зусиль для досягнення результату. Професійна успішність як процес і результат професійної діяльності, характеризується стійкою спрямованістю на професійний саморозвиток та професійні досягнення, є технологією формування професійно успішної особистості. Психологія успіху та успішності спирається на вплив емоційного інтелекту та емоцій на подальшу діяльність. Емоції включені до всіх психічних станів людини та впливають на будь-які прояви активності, в тому числі й навчально-професійної. Тому, з психологічної точки зору, ситуація успіху – це суб'єктивний психологічний стан задоволення від результату діяльності, емоційне переживання стану радості від подолання певних психологічних бар'єрів і труднощів.

Що означає “ситуація успіху”?

Дати дітям радість праці, радість успіху у навчанні, збудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності це перша заповідь виховання.

У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здібні.

Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися.

(В. О. Сухомлинський)

Історія виникнення технології

- Виникнення цієї педагогічної технології було зумовлене самим життям.
- У своїй педагогічній діяльності А. С. Макаренко розробляв ідею “завтрашньої радості”, а В. О. Сухомлинський розвинув цей прийом у створеній ним “Школі радощів”.
- Результати діяльності цих педагогів підводять нас до усвідомлення можливостей упровадження у навчально-виховний процес такої педагогічної технології, яка була б націлена саме на те, як викликати у молоді почуття радощів, забезпечення успіху у навчанні.

Історія виникнення технології

- На правомірність включення ситуацій успіху в процес навчання вказували І. Д. Бех, А. С. Белкін, Л. С. Виготський, В. О. Овощук, О. Я. Савченко, І. Ф. Харламов Г. І. Щукіна та інші.
- На думку А.С. Белкіна, ситуація – це сполучення умов, які забезпечують успіх, а сам успіх – результат подібної ситуації.

Ситуація успіху – це...

- Ситуація успіху – це суб’єктивний психічний стан задоволення наслідком фізичної або моральної напруги виконавця справи, творця явища. Вона досягається тоді, коли дитина сама визначає цей результат як успіх.
- В основі педагогічної технології “Створення ситуації успіху” лежить особистісно-орієнтований підхід до процесу навчання та виховання.
- Тільки особистісно-орієнтоване навчання дає можливість кожному студенту реалізувати індивідуальні особливості, розвинути свою пошукову активність.

- Головна мета діяльності вчителя – створити ситуацію успіху для розвитку особистості молоді, дати можливість кожному здобувачу відчувати радість досягнення успіху, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили.
- Завдання педагога – допомогти особистості дитини зрости в успіху, дати відчувати радість від здолання труднощів, дати зрозуміти, що задарма в житті нічого не дається, скрізь необхідно прикласти зусилля. І успіх буде еквівалентним витраченим зусиллям.

Умови запровадження ідеї:

- позитивний настрій для навчання;
- відчуття себе рівним серед рівних;
- усвідомлення особистісної цінності;
- можливість вільно висловлювати свою думку і вислуховувати інших.

Визначення успіху:

- з педагогічної точки зору ситуація успіху – це цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягти значних результатів у діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому. Це результат продуманої та підготовленої стратегії і тактики вчителя, сім’ї.
- з психологічної точки зору успіх – це переживання стану радості, задоволення від того, що результат, до якого особистість прямувала в своїй діяльності, або збігся з її очікуваннями, сподіваннями або перевершив їх.
- з соціально-психологічної точки зору успіх – оптимальне співвідношення між очікуваннями оточуючих, особистості та результатами їх діяльності. В тих випадках, коли очікування особистості збігаються або перевершують очікування оточуючих, найбільш значних для особи, можна говорити про успіх. Може змінюватися коло людей, думку яких цінує особистість, але сутність успіху не змінюється.

Понятійний апарат:

- Успіх – це поєднання умінь, старання, пізнання, інтересу та похвали дитини.
- Ситуація – поєднання зовнішніх та внутрішніх умов, які спонукають студента до будь-яких дій. Створюючи ситуацію для кожної дитини, необхідно враховувати її інтереси, захоплення, здібності.
- Ситуація успіху – поєднання умов, які забезпечують успіх як результат цієї ситуації.

Понятійний апарат:

- **Констатований успіх** – студент фіксує досягнення, радіє йому. Успіх відбувся, створив у дитини чудовий настрій, дав їй можливість пережити радість визнання, відчуття своїх можливостей, віри у завтрашній день.
- **Очікування особистості** – перебування особистості в стані припущення, надії, сподівань, що щось станеться, з'явиться.
- **Передбачений успіх** – дитина очікує на успіх, сподівається на нього. В основі такого очікування можуть бути і обґрунтовані надії. Однак якщо очікуваного успіху не відбулося, то на усунення можливої реакції може піти багато зусиль, часу та енергії, бо наслідки "нездійсненого чуда" буває важко навіть передбачити.

Ця педагогічна технологія умовно поділяє студентів на такі групи:

- **“Упевнені в собі”** – здібності таких студентів можуть бути і вищими, ніж у “надійних”, однак система їх роботи не настільки налагоджена. Періоди успіху, злету змінюються розслабленням, спадом. Діти дуже емоційно реагують і на досягнення, і на невдачі. У групі викликають симпатію, однак вадами таких студентів, крім можливих збоїв у роботі, є швидке звикання до успіху, переростання впевненості в самовпевненість.

Ця педагогічна технологія умовно поділяє студентів на такі групи:

- Категорія студентів **“Зневірени”** – це переважно діти, які мають непогану підготовку, здібності. Однак після відчутної колись радості сподівань, що здійснилися, з різних причин втратили її.

Допоміжні прийоми:

- Прийом **“Невтручання”** – максимальне надання самостійності у вирішенні проблеми.
- **“Холодний душ”** – викладачу не слід поспішати з поліпшенням оцінок, він не тільки не “поливає бальзамом” зачеплене самолюбство, але й трохи “підсіпає солі” (за А. С. Макаренком).
- **“Анонсування”** – спершу треба обговорити з студентом, що йому потрібно буде зробити, провести мовби репетицію майбутньої події.
- **“Гидке каченя”** – прийом для “зневірених” студентів. Важливо вчасно побачити їхні позитивні якості, створити всі можливі умови для тих, кому так необхідно, щоб хтось повірив у них, допоміг удосконалитися.

Ця педагогічна технологія умовно поділяє студентів на такі групи:

- **“Надійні”** – це студенти, які мають добрі здібності, працюють самостійно, сумлінно ставляться до своїх обов'язків, самостійні, упевнені в собі. У класі такі діти почуваються спокійно, упевнено, захищено. Основа їх надійності – у постійному відчутті радості, що відбулася як результат усвідомлення ними своєї значущості в шкільному житті. Та хоча радість їх у чомусь буденна, проте постійна та глибока.

Ця педагогічна технологія умовно поділяє студентів на такі групи:

- **“Невпевнені”** – це загалом успішні студенти, пізнавальні інтереси яких пов'язані, зазвичай, з навчанням. Вони більш-менш відповідально ставляться до справи. Головна розпізнавальна риса їх – неупевненість у своїх силах. Причини цього можуть бути різні: занижена самооцінка, нестійкий настрій, складна психологічна атмосфера в сім'ї, епізодичні невдачі тощо.

- **Прогнозовані результати:** створення сприятливих психолого-педагогічних умов для саморозвитку та самореалізації особистості студента.

Допоміжні прийоми:

- Сене прийому **“Емоційне захоочення”** у тому, щоб вселити в дитину віру в себе, похвалити за будь-що, навіть незначне; усмішкою, поглядом дати зрозуміти студенту, що серце, душа вчителя розкриті для нього.
- **“Сходишки до успіху”** – крок за кроком підніматися разом з студентом сходишками знань.
- **“Емоційне блокування”** – це обмеження розгорання образи, розчарування, втрати віри у власні сили. Треба допомогти студентові пересилити свою невдачу, знайти її причину, переорієнтувати його з песимістичної оцінки подій на оптимістичну.
- **“Стабілізація”** – створення умов для того, щоб загальна позитивна реакція класу на діяльність студента не стала одноразовою, а, по можливості, часто повторювалась.

Допоміжні прийоми:

- ❑ **“Даю шанс”** – спеціально підготовлена педагогом ситуація, за якої дитина дістає неочікувану для самої себе можливість розкрити власні можливості, здібності.
- ❑ Прийом **“Сповідь”** – щире звернення до найкращих дитячих почуттів, розкриття перед студентом стану своєї душі.
- ❑ **“Стеж за нами”** використовується для дітей з інтелектуальною занеухайністю, з лінощами думки. Сенс його полягає в тому, щоб дати можливість студенту відчути радість визнання в собі інтелектуальних сил.
- ❑ **“Емоційний сплеск”** – це спроба дати емоційний заряд упевненості в тяжку для студента хвилину, нагадавши йому про його великі інтелектуальні можливості, звільнити від психологічної скованості енергію, думку, знання.

Допоміжні прийоми:

- ❑ Прийом **“Обмін ролями”** дає студентам можливість проявити себе, наприклад, у ролі викладача, показує дітям, що вони здатні робити набагато більше, ніж від них очікують.
- ❑ **“Створення ситуації змагань”** – завдання педагога – виявлення гідного “суперника” й утримання ситуації інтелектуально-творчого змагання під педагогічним контролем.
- ❑ **“Вибір адекватних стимулів”** – стимул для роботи повинен бути привабливим для студентів, а при втраті своєї актуальності змінюватись.

Допоміжні прийоми:

- ❑ **“Допомога друга”** – цечасна допомога як з боку викладача, так і з боку студентів, що підтримує прагнення дитини стати на ноги, уселяє в неї впевненість у власні сили, у спроможність здолати труднощі.
- ❑ Сутністю прийому **“Еврика”** є прагнення викладача активізувати студентів нехай на маленьке, але власне відкриття відомих фактів, що спонукає їх мислити, відкривати для себе нове, розкривати красу процесу пізнання.
- ❑ Прийом **“Навмисна помилка”** активізує увагу студентів. Його рекомендується використовувати під час перевірки знань.

Категорія студентів:	Категорія студентів:	Категорія студентів:	Категорія студентів:
Надійні	Зневірені	Впевнені	Невпевнені
Прийоми	Прийоми	Прийоми	Прийоми
“ Віра ”	“ І неможливе – можливо ”	“ Бажання ”	“ І неможливе – можливо ”
“ Невтручання ”	“ Стань у стрій ”	“ Холодний душ ”	“ Емоційне поглажування ”
“ Даю шанс ”	“ Емоційний сплеск ”	“ Даю шанс ”	“ Анонсування ”
“ Емоційний сплеск ”	“ Еврика ”	“ Емоційний сплеск ”	“ Еврика ”
“ Еврика ”	“ Обмін ролями ”	“ Еврика ”	“ Обмін ролями ”
“ Обмін ролями ”	“ Навмисна помилка ”	“ Обмін ролями ”	“ Навмисна помилка ”
“ Навмисна помилка ”	“ Півнай самого себе ”	“ Півнай самого себе ”	“ Півнай самого себе ”
“ Півнай самого себе ”		“ .Півні горизонту ”	

Алгоритм створення ситуацій успіху:

- **Зняття страху.** Допомагає перебороти невпевненість у власних силах (*“Люди вчаться на своїх помилках і знаходять інші шляхи вирішення проблем”*).
- **Авансування успішного результату.** Допомагає викладачу висловити тверду переконаність у тому, що його студент обов'язково впорається з поставленим завданням. Це, в свою чергу, переконує дитину у своїх силах і можливостях (*“У тебе обов'язково вийде”, “Я навіть не сумніваюсь у позитивному результаті”*).
- **Прихований інструктаж дитини про способи і форми здійснення діяльності.** Допомагає дитині уникнути поразки. Досягається шляхом побажання (*“Можливо краще почати з ...”, “Виконуючи роботу, не забудьте про ...”*).

Алгоритм створення ситуацій успіху:

- **Внесення мотиву.** Показує дитині, заради чого, кого здійснюється ця діяльність, кому буде добре після виконання (*“Без твоєї допомоги твоїм друзям не впоратись...”*).
- **Персональна винятковість.** Визначає важливість зусиль дитини в діяльності, що здійснюється або здійснюватиметься (*“Тільки ти міг би...”, “Тільки тобі і можу доручити...”*).
- **Мобілізація активності або педагогічне виконання.** Спонукає до виконання конкретних дій (*“Ми дуже хочемо розпочати роботу...”, “Так хочеться швидко побачити...”*).
- **Висока оцінка деталі.** Допомагає емоційно пережити не результат в цілому, а якоїсь окремої деталі (*“Найбільше мені сподобалось у твоїй роботі...”, “Найбільше тобі вдалось...”*).

Технологія “Створення ситуації успіху” звучить у таких висловлюваннях педагога:

- ❖ Це дуже важливо, і у тебе неодмінно вийде...
- ❖ Саме ти і міг би зробити таку справу...
- ❖ Це зовсім не складно. Навіть якщо не вийде – нічого страшного.
- ❖ Я впевнений, що ти пам'ятатимеш про...
- ❖ Починай же! Ти це добре зробиш!
- ❖ Ось ця деталь (елемент, частина) вийшла дуже гарно!

Успіх приходиться до тих,
хто його прагне...